

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

"เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ" เป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญซึ่งสูงกว่าสิทธิตามกฎหมายธรรมดาเป็นสิทธิที่ก่อให้เกิดเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น การเข้ามาชุมนุมรวมกลุ่มกันเพื่อสนทนาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้โดยสงบ เพื่อเรียกร้องหรือแสดงความคิดเห็นต่อรัฐ โดยการชุมนุมต้องมีวัตถุประสงค์ที่สุจริตและไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมืองหรือทำลายความสงบเรียบร้อยของประชาชน

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบถือเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ เมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของกฎบัตรสหประชาชาติจึงต้องส่งเสริมและเคารพหลักสิทธิมนุษยชนซึ่งมีบัญญัติไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งประเทศไทยในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2539) ยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศฉบับดังกล่าว ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรเข้าร่วมเป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของสหประชาชาติที่มีการคุ้มครองเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ ซึ่งจะทำให้สิทธิเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนชาวไทยยกระดับมาตรฐานทัดเทียมมาตรฐานสากล และทำให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวไทยนอกจากจะมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วจะได้รับการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวไทยไว้ในหลักสากลคือ กฎหมายระหว่างประเทศที่นานาอารยประเทศยอมรับทำให้มีผลเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ให้หมดไป จากภาวะทางการเมืองของประเทศไทยในเหตุการณ์การชุมนุมเมื่อวันที่ 17-20 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ที่ผ่านมาเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อชาวโลกอย่างเห็นได้ชัด ประเทศไทยจึงควรมีการพัฒนาส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีพัฒนาการทางการเมืองและพัฒนาประชาธิปไตยที่ดีขึ้นไม่ต่างจากชาติอื่น ๆ ในโลก

รูปแบบที่เหมาะสมของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศไทยในภาวะปกติและไม่ปกติจากประวัติศาสตร์ทางการเมืองไทยนับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จะพบว่า การปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย 60 กว่าปีที่ผ่านมายังเป็นเพียงการเริ่มต้นพัฒนาเท่านั้น เพราะพื้นฐานของประเทศไทยกับชาติตะวันตกแตกต่างกัน จากบทเรียนทางการเมืองที่ผ่านมา ถ้าเรานำมาศึกษาจะเห็นได้ว่า สิทธิทางการเมืองของประชาชนไทยเพิ่งเริ่มมีมาเพียง 20 ปีเท่านั้น นับแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ที่ประชาชนเริ่มมีการศึกษา เริ่มมีการตื่นตัวทางการเมือง ทำให้ประชาชนพัฒนาเข้าใจรูปแบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพมากขึ้น มีเสรีภาพในด้านต่าง ๆ มากขึ้นไม่ว่าเสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการเขียน เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ เสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ ซึ่งในปัจจุบันนี้ตามหน้าหนังสือพิมพ์จะมีข่าวการชุมนุมประท้วงเรียกร้องต่อรัฐบาล มีการแสดงความคิดเห็นคัดค้านต่อรัฐบาลโดยการชุมนุมโดยสงบ ถือว่าประชาชนในขณะนี้เข้าใจถึงเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนที่จะกระทำได้ตามหลักประชาธิปไตย ซึ่งการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนจะต้องทำโดยสงบไม่ขัดต่อหลักการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายต่อบ้านเมือง ประชาชนจึงสามารถรวมกลุ่มกันเพื่อใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบได้อย่างเต็มที่ในระบอบประชาธิปไตย

ในด้านกฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมของประเทศไทยในภาวะปกติและไม่ปกติจากการศึกษาวิจัยพบว่า กฎหมายที่ออกมาจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบตั้งแต่สมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2539) ยังไม่มีการแก้ไขหรือปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยที่มุ่งส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพโดยอ้อมเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ ซึ่งความเป็นจริงเสรีภาพในการชุมนุมจะต้องไม่ขัดต่อหลักความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองต้องมีหลักการสมดุลย์กัน

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนโดยเฉพาะ จึงควรส่งเสริมและผลักดันให้มีกฎหมายฉบับนี้ขึ้นเพื่อส่งเสริมเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนในภาวะปกติและไม่ปกติ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาสำหรับประเทศไทยในอดีต เนื่องจากไม่มีกฎหมายชุมนุมสาธารณะใช้เฉพาะจึงได้นำกฎหมายอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาใช้

บังคับที่มีผลซ้ำซ้อนและใช้อำนาจเกินขอบเขต หรือไม่ได้จำกัดเวลาของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ประเทศไทยต้องมีการร่างกฎหมายชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนขึ้นบังคับใช้เฉพาะเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบโดยเร็ว ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ

1. ต้องมีวัตถุประสงค์ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยสงบต้องสอดคล้องกับหลักการรักษาความสงบเรียบร้อย
2. มีการให้คำจำกัดความ คำอธิบายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนให้ชัดเจน
3. ต้องมีผู้รับผิดชอบในการจัดการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนในประเทศไทย ซึ่งที่แล้วมาไม่มีผู้รับผิดชอบในการจัดการชุมนุม ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาอย่างยิ่งเมื่อเกิดภาวะความวุ่นวายจากการชุมนุมแล้วไม่มีผู้รับผิดชอบ
4. ต้องมีวิธีการ ขั้นตอน รายละเอียดในการจัดการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนที่ผู้จัดการชุมนุมต้องแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อจะเข้าไปดูแลความสงบและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง
5. ต้องมีมาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่จะเข้าร่วมการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนโดยสงบ
6. ต้องมีข้อจำกัด หรือข้อห้ามเกี่ยวกับการชุมนุมโดยสงบในประเทศไทย
7. ต้องมีบทลงโทษเฉพาะความผิดที่ได้กระทำผิดหรือฝ่าฝืนเกี่ยวกับกฎหมายชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของประเทศไทย ซึ่งอาจเป็นความผิดตามกฎหมายฉบับอื่น ๆ อีกคือกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง หรือกฎหมายพิเศษเฉพาะเรื่องอื่น ๆ

และจะต้องมีการปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมโดยสงบ ไม่ว่า ประกาศคณะปฏิวัติรัฐประหาร ธรรมนูญการปกครองชั่วคราว พระราชบัญญัติอัยการศึก พ.ศ. 2457 พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 และกฎหมายอื่น ๆ ที่มีส่วน

เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในประเทศไทย เพื่อเป็นการส่งเสริมระดับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนในประเทศไทยให้ทัดเทียมกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยจะเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิก คือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 และให้ทัดเทียมกับประเทศต่าง ๆ จากที่ได้ศึกษามาแล้ว ที่ล้วนมีมาตรการในการส่งเสริมคุ้มครองและจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบอย่างมีหลักเกณฑ์ขั้นตอนชัดเจน

และสุดท้ายผู้เขียนมีข้อเสนอแนะ วิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อจะได้เป็นการส่งเสริมคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศไทยในภาวะปกติและไม่ปกติ ให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม คือ

1. ต้องมีการเผยแพร่แนวความคิดตามอุดมการณ์ระบอบประชาธิปไตย และแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนเข้าใจมากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีความศรัทธาในวิถีทางประชาธิปไตยยิ่งขึ้น
2. ต้องส่งเสริมสิทธิเสรีภาพทางการเมืองในทุก ๆ ด้านให้แก่ประชาชน ให้อิสระมีสิทธิเสรีภาพในทุกด้าน ให้ความรู้ความเข้าใจว่าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพภายใต้กรอบของกฎหมาย เช่น มีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบได้แต่ต้องไม่ขัดต่อหลักความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง
3. ควรมีการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย โดยการนำระบบกฎหมายระหว่างประเทศเข้ามาผลักดันกฎหมายของประเทศไทยให้มีมาตรการที่ส่งเสริมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น โดยการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของสหประชาชาติ ซึ่งประเทศไทยปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงควรร่วมส่งเสริมหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนให้เป็นหลักการสำคัญเช่นเดียวกับนานอารยประเทศ
4. กฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในประเทศไทยตามที่ได้ศึกษามาแล้วนั้นมีความล้าหลังต้องมีการปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายเหล่านี้เพื่อเป็นการส่งเสริมเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบแก่ประชาชน โดยต้องไม่ขัดแย้งกับหลักการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ

5. ควรมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศไทยขึ้นมาใช้เฉพาะ โดยมีหลักการคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบต้องสอดคล้องกับหลักการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ คือ "กฎหมายชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน" ที่มีการบัญญัติถึงรายละเอียด วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการชุมนุมการเดินขบวน ขั้นตอนการสลายการชุมนุมการเดินขบวน และมีบทลงโทษเฉพาะ จึงถือว่าเป็นการส่งเสริมเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบว่าเป็นสิทธิเสรีภาพอย่างหนึ่งในสังคมประชาธิปไตยของประเทศไทย

6. ควรมีการออกระเบียบปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน โดยให้มีขั้นตอน วิธีการ ในการควบคุมและสลายการชุมนุมการเดินขบวนโดยสงบอย่างประนีประนอม และมีหลักเกณฑ์ควบคุมการใช้อาวุธของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อไม่ก่อให้เกิดความรุนแรงอีกโดยต้องมีระเบียบปฏิบัติบัญญัติไว้อย่างชัดเจน